

УДК 81'243:82-93:37.015.3:316.7

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-11\(29\)-332-340](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-11(29)-332-340)

Зайцева Катерина Іванівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри германської філології та методики викладання іноземних мов, Державний Заклад «Південноукраїнський Національний Педагогічний Університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, тел.: (048) 752-98-10, <https://orcid.org/0000-0001-7171-4826>

ІНТЕГРАЦІЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА КРОС-КУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Анотація. Сьогодення показує, що наше суспільство виражається глобальним та швидким технічним піднесенням, який проходить крізь усі галузі нашого життя, зокрема освіту. Такий стрімкий розвиток ставить нові вимоги до людей, а також до ефективності реалізації якісної освіти. Сучасне суспільство зумовлює появу нових навичок і функцій, якими необхідно опанувати, а без належної якості освіти зробити це нереально. Крім того, сучасні студенти часто менш зацікавлені в навчанні, тому інтегроване навчання стає все більш актуальним, адже допомагає засвоювати великі обсяги інформації та формує вміння самостійно приймати рішення і вирішувати складні проблеми. Основна мета інтегрованого навчання – створити цілісну модель навколишнього світу, що сприятиме формуванню світогляду.

Знання іноземної мови сприяє культурному обміну, професійному розвитку та взаєморозумінню між народами. Попри свою важливість, багато людей мають труднощі у вивченні іноземних мов, особливо у спілкуванні. Впровадження іноземних мов у програму з будь-якого віку може допомогти подолати ці труднощі та стимулювати зростання особистості. У цьому контексті важливою є інтеграція зарубіжної літератури у викладання англійської мови, оскільки це не лише збагачує знання, а й розвиває критичне мислення та крос-культурну компетенцію, що є необхідними для успішної комунікації у глобалізованому світі.

Методологія дослідження базується на сучасних наукових підходах та відображає інтеграцію зарубіжної літератури у викладання англійської мови. Наукова новизна полягає у виокремленні та аналізі особливостей інтеграції, що дозволяє розвинути здатність мислити критично, а також формує крос-культурну компетенцію, необхідну для повноцінного

сприйняття сучасного світу. Метою статті є теоретичне обґрунтування та практичне застосування методів інтеграції зарубіжної літератури у викладання англійської мови як засобу формування вмотивованого і свідомого користувача іноземної мови.

Ключові слова: інтеграція, критичне мислення, навчальна діяльність, крос-культурна компетенція, інновації.

Zaitseva Kateryna Ivanivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Germanic Philology and Methods of Teaching Foreign Languages, State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky”, Odesa, <https://orcid.org/0000-0001-7171-4826>

INTEGRATION OF FOREIGN LITERATURE INTO ENGLISH LANGUAGE TEACHING: DEVELOPMENT OF CRITICAL THINKING AND CROSS-CULTURAL COMPETENCE

Abstract. Today's society is characterized by global and rapid technological development that is affecting all areas of our lives, including education. This rapid development puts new demands on people and on the efficiency of quality education. Modern society leads to the emergence of new skills and functions that need to be mastered, and without proper quality education, it is impossible to do so. In addition, modern students are often less interested in learning, so integrated learning is becoming increasingly relevant, as it helps to absorb large amounts of information and develops the ability to make decisions and solve complex problems independently. The main goal of integrated learning is to create a holistic model of the world around us, which will help shape our worldview.

Knowledge of a foreign language facilitates cultural exchange, professional development, and mutual understanding between peoples. Despite its importance, many people have difficulty learning foreign languages, especially in communication. Introducing foreign languages into the curriculum at any age can help overcome these difficulties and stimulate personal growth. In this context, it is important to integrate foreign literature into English language teaching, as it not only enriches knowledge but also develops critical thinking and cross-cultural competence, which are essential for successful communication in a globalized world.

The research methodology is based on modern scientific approaches and reflects the integration of foreign literature into English language teaching. The scientific novelty lies in the identification and analysis of the peculiarities of

integration, which allows developing the ability to think critically and forms the cross-cultural competence necessary for a full perception of the modern world. The purpose of the article is to theoretically substantiate and practically apply the methods of integrating foreign literature into English language teaching as a means of forming a motivated and conscious foreign language user.

Keywords: integration, critical thinking, educational activity, cross-cultural competence, innovation.

Постановка проблеми. На модерному періоді щодо питань освітньої інтеграції є не до кінця розробленим, що становить важливий потенціал для роботи сучасних викладачів та науковців. Особливо важливим є той факт, що знання з однієї дисципліни можуть бути використані в рамках іншої дисципліни, таким чином підвищуючи розумову та творчу активність студентів. За умови правильної організації навчального процесу це може стати важливим проривом у підвищенні рівня знань студентів.

Інтегроване викладання не лише покращує знання студентів, але й допомагає їм аналізувати проблему, що розглядається, глобально, формувати цілісний світогляд та глобальне мислення. Основна мета інтегрованого викладання - відійти від системи, яка розділяє знання на окремі дисципліни, і надати студентам можливості застосовувати отримані знання між дисциплінами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні й практичне застосування інтеграції зарубіжної літератури у викладання англійської мови, а саме розвиток критичного мислення та крос-культурної компетенції розглянуто в наукових дослідженнях вітчизняних вчених. В роботах Бех І. висвітлено інтеграцію як освітню перспективу [1, с. 5–6]. Вовченко О.М., Гончарова В.С. проаналізували методику предметно-мовного інтегрованого навчання (SLIL) в дії [2, с. 113-118]. Наукові розвідки Самарук Н.М. висвітлюють теоретичні аспекти міжпредметності [3, с. 178–186]. Гузиніною Т. В. розглянуто особливості інтеграційних процесів під час викладання англійської мови курсантам військових вишів [4, с. 140-143]. Семещук В. інтерпретує різноманітні способи реалізації міждисциплінарних зв'язків у викладанні [5, с. 40–44].

Методологія дослідження. *Методологія дослідження* базується на сучасних положеннях педагогічної науки і відображає інтеграції світової літератури у навчання англійської мови, а саме розвиток критичного мислення та крос-культурної компетенції.

Наукова новизна. Виокремлено та проаналізовано особливості інтеграції світової літератури у викладання англійської мови, а саме розвиток критичного мислення та крос-культурної компетенції.

Мета статті полягає у теоретичних аспектах та практичному досвіді щодо якості реалізування інтеграції зарубіжної літератури у навчання англійської мови.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. На тепер недостатньо вивчено практичні аспекти вдосконалення застосування інтеграції зарубіжної літератури у викладання англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Термін «інтеграція» з'являється від латинського *integratio*, що означає «регенерація» або «реконструкція» [6, с. 128-129].

Важливо зазначити, що інтеграція – це не злиття одного об'єкта з іншим, а процес взаємопроникнення, в якому зберігаються взаємодіючі системи і встановлюються точки взаємного контакту. У найширшому розумінні інтеграція – це процес створення цілісності.

Ми розглядаємо інтеграцію знань як один з дидактичних принципів навчального процесу, але його загальне визначення ще не є достатньо сформованим. Базові категорії для демонстрації принципів навчання не є чіткими, а принципи впорядкованості та субординації не є достатньо розробленими. Безумовно, принципи навчання ґрунтуються на законах і правилах. Хоча між ними немає прямого зв'язку, вони слугують методологічною та теоретичною основою для визначення, розробки та обґрунтування принципів навчання. Варто сказати, що на ці процеси впливають не тільки викладацькі закономірності, а й соціальні, психологічні, економічні та інші чинники.

Важливе значення для нашого дослідження також має те, що особливу увагу на парах літератури слід приділяти оригінальним і перекладним текстам, показувати особливості перекладу творів різних жанрів.

Сьогодні інтегровані пари англійської мови можна поєднувати з будь-якою дисципліною, зокрема з біологією, географією, правом, бізнес-адмініструванням, психологією, маркетингом, економікою та літературою. Це означає, що програми таких пар мають бути простими, інформативними, зрозумілими для студентів і повністю розкривати суть обох предметів [7, с. 176-177].

Інтеграція здатна модернізувати систему освіти, але механізми інтегрованого навчання ще не до кінця розроблені, а методика впровадження інтегрованого навчання потребує детального вивчення.

Теоретичне обґрунтування, розробка та впровадження науково-методичних засад таких форм навчання є актуальним і має стати важливим підходом майбутньої реалізації якісного та ефективного освітнього процесу.

Очевидно, що інтегровані форми навчання є ефективним інструментом створення нових умов для викладачів і студентів, активізації

інтелектуальної роботи та реалізації підходів освітнього процесу. Мотивація до інтеграції важлива для використання різних форм навчання, має значний вплив на ефективність сприйняття студентами матеріалу та забезпечує форум для співпраці та обміну між усіма учасниками.

Освітня діяльність повинна інтегрувати теоретичну підготовку та практичну діяльність з метою формування та збагачення мотивації до майбутньої професійної діяльності [8, с. 20-27].

Інтегроване викладання предметів і мов дозволяє реалізувати основну мету вивчення іноземних мов в університетах, а саме розвинути практичну компетентність у використанні іноземних мов у повсякденних академічних (навчальних) комунікативних ситуаціях. Це означає розвиток загальної лінгвістичної, викладацької та професійної комунікативної компетенції [9, с. 3].

Основною метою вивчення англійської мови, а саме навчального предмета, є формування комунікативних навичок, навичок читання, письма та аудіювання. Крім цих основних навичок, існують також такі навички, як аналіз прочитаного, критичне оцінювання текстів, абстрагування та переклад друкованих матеріалів. Важливо, щоб вони відпрацьовувалися переважно в практичній діяльності на текстах на повсякденні, стандартні теми. Тому найкращим стимулом для студентів до роботи з текстами є правильний вибір текстів з урахуванням відмінностей у стилі, змісті та вікових особливостей.

Дуже вагомо при виборі романів для таких пар англійської мови пам'ятати про рівень навичок студентів. Основна рекомендація - обирати адаптовані англійські зарубіжні літературні твори або твори загальної лексики, не насичені вузькоспеціалізованими виразами. Чудовий спосіб добирати художні тексти для студентських пар - це забезпечити їх частковий або повний зв'язок із загальною темою відповідно до календаря. Це дозволить сформувати в студентів активний тезаурус, який стане їм у нагоді і важливо для використання в майбутньому навчанні, а не так легко перетвориться на розділ пасивного словникового запасу.

Під час працювання з художніми текстами значно краще формувати компетентності студентів в цілому. У комплексному аналізі тексту необхідно починати з простих завдань, спрямованих на формування правильної та чіткої вимови, структури та створення чи дослідження інформації, а потім переходити до складніших етапів, тобто формування комунікативних компетентностей студентів та складових щодо критичного аналізу творів.

Розуміння значення іноземних мов та їхнього зв'язку з культурою веде до розвитку навичок міжкультурної комунікації та формування нових культурних перспектив. Вивчення іноземної мови як засобу спілкування має надавати студентам можливості для безпосереднього контакту з

іншими культурами і забезпечувати процес навчання не лише діалогом, але й культурним полілогом.

Ще одним важливим аспектом, на який варто звернути увагу в процесі вивчення міжкультурної компетентності, є врахування культурних особливостей, тобто крос-культурної компетентності, а саме притаманних різним суб'єктам взаємодії. Наукова література, що описує процес міжкультурної комунікації, зазвичай фокусується на взаємодії між представниками двох різних національних культур [10, с. 6].

Світове мистецтво та культури є чудовим підґрунтям для розвитку мотиваційних та образних специфічних навичок, які дозволяють здійснювати інтеграцію предметів і мають великий потенціал у вивченні іноземної мови.

Іноземні мови не лише допомагають студентам долучитися до світової культури, а й краще пізнати власну культуру, що має значний вплив на їхній загальний психологічний розвиток і реалізує стимул до освітнього процесу в студентів.

Залучення до різних національних культур через іноземні мови допомагає студентам усвідомити свою приналежність до світової культурної спільноти, що є дуже важливим з огляду на процеси глобалізації, які відбуваються сьогодні.

Основними завданнями в рамках інтегрованого викладання англійської мови є прослуховування аудіозаписів, перегляд відеоматеріалів, науково-методичних прес-конференцій, круглих столів, інтерв'ю, аргументованих монологів, як того потребує новітнього комунікативного напрямку для навчання іноземної мови, аналіз протилежних поглядів та написання діалогів з апологетикою, обговорення труднощів, ігри, пов'язані з ідейно-рольовим сюжетом програми та підготовка презентацій, а також перекладацькі завдання (наприклад, виконання ролі перекладача, екскурсовода, виявлення та аналіз труднощів у відтворенні певних мовних та мовленнєвих явищ оригіналу в тексті перекладу, добір еквівалентних виразів та обґрунтування їх доречності) також включені.

Уривки з художніх творів також використовуються для виховання високої культури читання. Одним із головних завдань сучасної української освіти є підвищення інформаційної грамотності студентів. Це пов'язано зі стрімким збільшенням кількості інформації, з якою люди мають справу в повсякденному житті.

Робота з англійськими зарубіжними літературними творами вимагає значних зусиль від викладачів. Їм потрібно не лише підібрати відповідні літературні твори відповідно до навичок, інтересів і знань вікової групи, але й структурувати роботу з текстами. Простого читання та перекладу

англійських зарубіжних літературних творів недостатньо для того, щоб студенти могли аналізувати літературні твори. Серед зарубіжної літератури можна підібрати такі твори: *Pride and Prejudice*; *Theatre*; *Anne of Green Gables*; *Midnight's Children*; *Moby-Dick*; *The Adventures of Tom Sawyer* та ін.

Робота з художніми текстами створює передумови: для формування особистості на основі загальнолюдських і національних цінностей, гуманізації та демократизації викладання мов, взаємоповаги між націями та етнічними групами задля цілісного розвитку особистості [11, с. 75].

Іншим важливим аспектом є можливість інваріантної інтерпретації ситуації. Тобто коли студенти висловлюють свою думку та розвиток подій в англійському зарубіжному літературному творі, вони можуть розвивати не лише комунікативні навички, а й творчі здібності та креативне мислення. Такий ефект може мати уривок з твору, який закінчується кульмінацією. Це також може надати додаткову можливість прочитати весь твір, щоб дізнатися, чим закінчується історія.

Мовленнєва комунікація має бути максимально природною, але водночас творчою. На початковому етапі висловлювання студентів мають переважно інформативний характер і містять лише елемент суб'єктивної оцінки. Їхнє завдання - всебічно проаналізувати поведінку персонажів, визначити мотиви їхніх вчинків та головну ідею твору.

На заняттях з іноземної мови студенти також займаються індивідуальним читанням у позааудиторний час. У цьому випадку кожен студент працює з окремою книгою, обраною самостійно або за рекомендацією викладача. Книги підбираються на основі індивідуальних інтересів, щоб студенти мали свободу вибору і досягали максимальної користі.

Дійсно, вивчення англійської мови через міжкультурний обмін надає найцінніший матеріал для вивчення культури на основі полілогу культур, що веде до розуміння і природного засвоєння культури в загальнокультурних термінах в цілому. Через усвідомлення світу і прийняття інших звичаїв і традицій інших сприяють здатності розуміти нове і мінливе. Таке гнучке сприйняття може бути притаманне студентам.

Висновки. 1. Можливість інтеграції зарубіжної літератури у викладання англійської мови реалізує створення курсів, які частково інтегрують англійські літературні твори як невід'ємну частину курсу англійської мови. 2. Інтеграція є вагомим підходом теперішнього освітнього процесу, а впровадження інтеграції в будь-якому навчальному закладі може гарантувати гармонійний розвиток творчої особистості, здатної ефективніше розуміти матеріал і творчо його досліджувати. 3. Водночас акцент має бути зроблений на лінгвокраїнознавчому компоненті, щоб підготувати викладачів до інтегрованої діяльності з іноземних мов і

зарубіжних літератур. 4. Представлення стандартизованих матеріалів без реалізації інтеграції в навчальних предметах є вагомою причиною хибного відчуття реальності. Вони марнують можливість використовувати теоретичні аспекти та підходи в практичній діяльності та набувати досвіду в реальному житті. Успішне використання викладачами інтегрованих предметів у навчальному процесі сприяє підвищенню навчально-пізнавальної діяльності студентів та прагнення до покращення навчання.

Перспективами подальших наукових розвідок вважаємо розроблення практичних рекомендацій для забезпечення інтеграції зарубіжної літератури у викладання англійської мови, а саме розвиток критичного мислення та крос-культурної компетенції.

Література:

1. Бех І. Інтеграція як освітня перспектива. 2002. № 5. С. 5–6.
2. Вовченко О. М., Гончарова Г. С. Методика предметно-мовного інтегрованого навчання (SLIL) в дії (за результатами дослідно-експериментальної діяльності). *Калейдоскоп мов*. 2022. №5 (206). С. 113–118.
3. Самарук Н. М. Теоретичні аспекти міжпредметності / Н. М. Самарук // *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки: зб. наук. пр. Харків, 2009. Вип. 14. С.178–186.*
4. Гузиніна Т. В. Особливості інтеграційних процесів під час викладання англійської мови курсантам військових вишів. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 10. Том 1. С. 140–143.
5. Семещук В. Альтернативні методи використання міжпредметних зв'язків на заняттях / В. Семещук // *Освіта. Технікуми. Коледжі*. 2004. № 1 (7). С. 40–44.
6. Професійна освіта. Словник: Навч. посібник / Уклад. С. У. Гончаренко та ін./ За ред. Н. Г. Нікало.- К.: *Вища школа*, 2000. С. 128-129.
7. Канюк О.С. Виклики та інновації: інтеграція англійської мови з академічними предметами. Теорія і методика професійної освіти. *Інноваційна педагогіка*. Випуск 67. Том 1. 2024. С. 175-179
8. Єрохін С.А., Нікітін Ю.В., Нікітіна І.В. Концепція професійної мотивації студентів як фактора конкурентності на ринку праці // *Науковий юридичний журнал*. № 1(1). Частина II. Хмельницький : *Видавництво Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького*, 2011. С. 20–27.
9. Максимович Г. Викладання професійно орієнтованої іноземної мови на інтегрованій методичній платформі clil. *Лінгвістичні та методологічні аспекти викладання іноземних мов професійного спрямування: IV Міжнародна науково-практична конференція*. 31 березня 2023 р. С. 1-3.
10. Ferraro, Gary P. *The cultural dimension of international business* 1 Gary P. Ferraro. 4th ed., 2002. URL: <https://goo.gl/Dp1rtS>.
11. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.

References:

1. Bekh, I. (2002). Intehratsiya yak osvitnya perspektyva [Integration as an educational perspective]. *Pochatkova shkola - Elementary school*, № 5, 5–6 [in Ukrainian].
2. Vovchenko, O. M., Goncharova, G. S. (2022). Metodyka predmetno-movnoho intehrovanoho navchannya (SLIL) v diyi (za rezul'tatamy doslidno-eksperymental'noyi diyal'nosti) [Methodology of subject-language integrated learning (SLIL) in action (based on the results of research and experimental activities)]. *Kaleidoscope of languages - Kaleidoscope of languages*. № 5 (206), 113–118 [in Ukrainian.]
3. Samaruk, N. M. (2009). Teoretychni aspekty mizhpredmetnosti. Vykladannya mov u vyshchyykh navchal'nykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi [Theoretical aspects of intersubjectivity. Teaching languages in higher educational institutions at the modern stage]. *Mizhpredmetni zv'yazky: zb. nauk. pr. Kharkiv - Interdisciplinary connections: coll. of science Kharkiv Ave*, 14, 178–186 [in Ukrainian].
4. Guzynina, T. IN. (2019). Osoblyvosti intehratsiynykh protsesiv pid chas vykladannya anhliys'koyi movy kursantam viys'kovykh vyshiv [Peculiarities of integration processes during teaching English to cadets of military universities]. *Innovatsiyina pedahohika - Innovative pedagogy*. 2019, Vol. 10, Volume 1, 140–143 [in Ukrainian].
5. Semeshchuk, V. (2004). Al'ternatyvni metody vykorystannya mizhpredmetnykh zv'yazkiv na zanyattiyakh [Alternative methods of using interdisciplinary connections in classes]. *Osvita. Tekhnikumy. Koledzhi - Education. Technical schools. Colleges*, 1 (7), 40–44 [in Ukrainian].
6. Profesiynna osvita (2000). Slovnyk: Navch. Posibnyk. Uklad. S. U. Honcharenko ta in. Za red. N. H. Nykalo. Kyiv: Vyshcha shkola, 128-129 [Professional education. Dictionary: Education (2000). Manual, arrangement S. U. Honcharenko et al. Ed. N. G. Nikalo. Kiev: Higher School, 128-129] [in Ukrainian].
7. Kanyuk, O.S. (2024). Vyklyky ta innovatsiyi: intehratsiya anhliys'koyi movy z akademichnymy predmetamy [Challenges and Innovations: Integrating English with Academic Subjects]. *Teoriya i metodyka profesiynoyi osvity. Innovatsiyina pedahohika - Theory and methodology of professional education. Innovative pedagogy*, 67, 175-179 [in Ukrainian].
8. Yerokhin, S.A., Nikitin, Yu.V., Nikitina, I.V. (2011). Kontseptsiya profesiynoyi motyvatsiyi studentiv yak faktora konkurentnosti na rynku pratsi [The concept of professional motivation of students as a factor of competitiveness in the labor market]. *Naukovyy yurydychnyy zhurnal - Scientific Law Journal*. 1, 20–27 [in Ukrainian].